

Vyučování náboženské v prvním školním roce.

Sepsal

František Kalvoda,

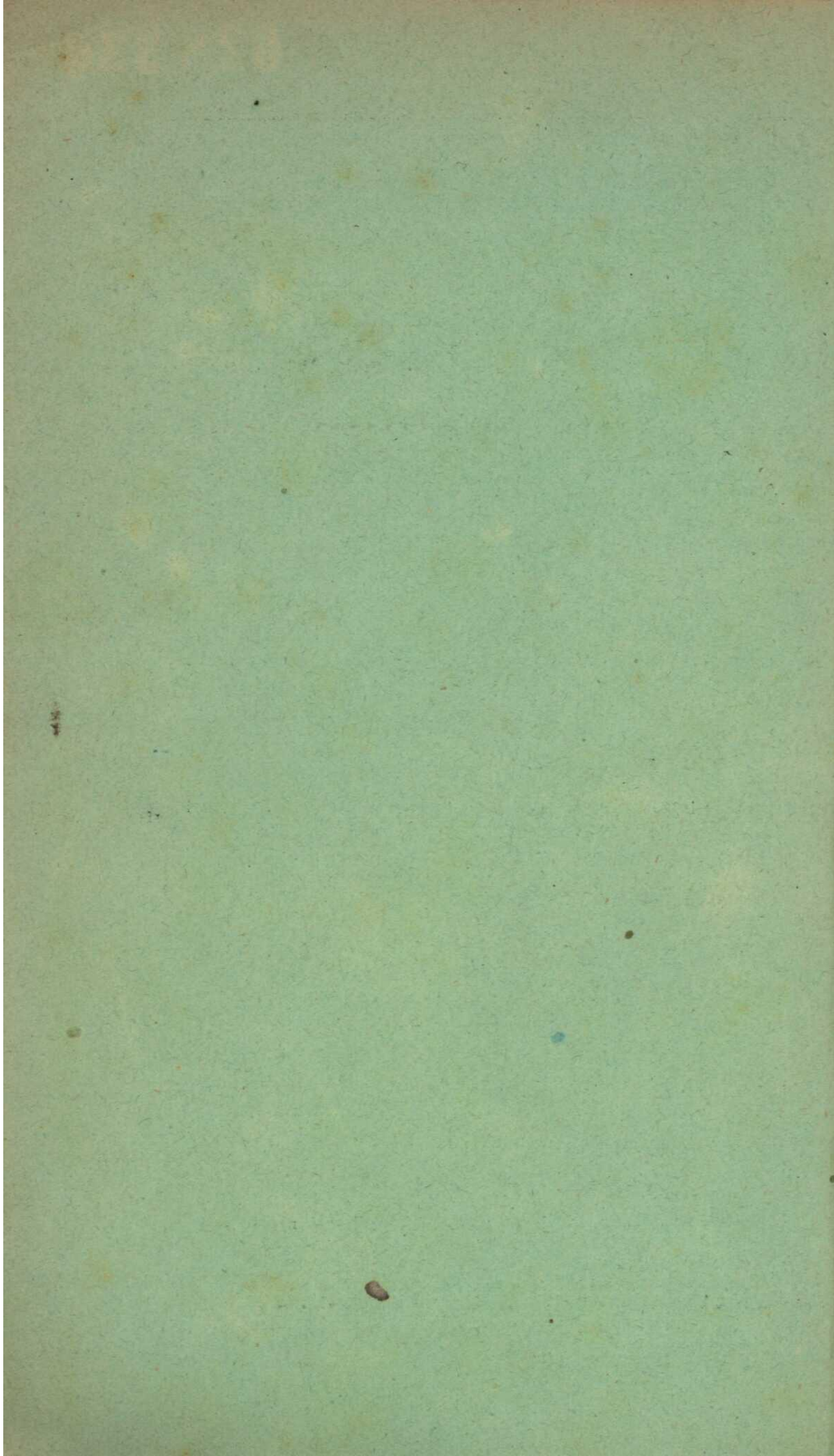
docent katechetiky, metodiky a paedagogiky na theol. ústavě a c. k. učitel
náboženství na ústavě učitelů v Brně.

V BRNĚ, 1900.

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Cena 40 halířů.

Vyučování náboženské

v prvním školním roce.

Sepsal

František Kalvoda,

docent katechetiky, metodiky a paedagogiky na theol. ústavě a c. k. učitel
náboženství na ústavě učitelů v Brně.

V BRNĚ, 1900.

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Schváleno výnosem nejdůstojnější biskupské
konsistoře v Brně dne 19. července 1900 č. 3174.

Několik pokynů vzhledem k vyučování náboženskému na stupni nejnižším.

Účel náboženského vyučování u maličkých není materialní, t. j. nežádá se, by děti všem pravdám, které se jim podávají, důkladně rozuměly a, co se jim o Bohu a zjevení Božím vypravuje, uměly úplně odříkávati, nýbrž u nich účel vyučování je na prvním místě formální, t. j. běží při něm hlavně o to, by v útlém srdci dětském záhy se vzbudila láska k Bohu a jiné zbožné city, by se mysl dětí k nebeským věcem povznesla, vůle jejich k dobrému naklonila a by se takto v dětech připravila jaksi půda pro další vyučování náboženské. Pravidla, kterých tu hleděti třeba se strany katechety, jsou asi tato:

◀ 1. Znej žáky všestranně: jsou to děti 6—7leté. Některé z nich snad již chodily do zahrádky nebo do opatrovny, kde již slyšely mnoho z náboženství a mají tedy jisté představy a city náboženské; jiné však mají obzor náboženský velmi úzký a prázdný. Některé jsou z rodin, kde vane duch křesťanský, jiné pak z rodin nábožensky lhostejných, vlažných, náboženství nepřátelských.

Podle toho také, když katecheta vstoupí poprvé do třídy, děti na něho hledí: jedny se dívají na něho s úctou a radostí, jiné lhostejně, jiné zvědavě, jiné s bázní a beze všeho citu, jiné s nedůvěrou, nebo i s opovržením, podle toho, v jakých právě poměrech rostly.

◁ 2. Obeznam se s dětmi: pozornost dětí v prvním okamžiku je úplně upjata na osobu katechetovu, tak že pro nic jiného tu chvíli zájmu nemají: tomu musí katecheta na chvíli povolit a nechá se děti okoukati. Vyptá se vlídně žáků na rozmanité věci, které je zajímají, a odpoví jim mile a laskavě, nač se táží. Táže se nejprve žáků smělejších, kteří hledí směle do očí, aby i ostatní dostali odvalu. Počne asi takto: „Mám z toho velikou radost, že vás tak mnoho vidím ve škole. Některé z vás již znám: Josefa J. již znám, Jana B. také znám, Františka K. také znám, Aničku L. také znám... Některých ještě neznám: pověz mně, jak se jmenuješ ty? Jak ty se jmenuješ? Jmenuje se tatínek také Josef? Čím je tvůj tatínek? Jak se jmenuje maminka?“ — Všimne si, jsou-li děti spořádaně oblečeny a čistě umyty a sedí-li hezky atd. Takovým způsobem jsou děti za chvíli s katechetou seznámeny a důvěrný. — „Budu k vám choditi nyní často, každý týden dvakrát k vám přijdu: v pondělí a v pátek; přijďte vždycky všichni do školy, zde uslyšíte o Pánu Bohu mnoho krásných věcí, které vám budu vykládati, byste Pána Boha dobře poznaly.“ — Na prvním dojmu, jaký katecheta na děti učiní, záleží nesmírně mnoho, ba u mnohého žáka všechno budoucí působení katechetovo; proto ať hledí, by byl tento dojem pro

děti krásný a nezapomenutelný, a přičiní se o to se své strany všemožně.

◀ 3. Modlitbu konej s dětmi před každou hodinou náboženskou, třeba by to nebyla hodina krajní; neboť tímto modlením má se ukázati vyučování náboženské jako něco svatého a rozdílného od ostatních předmětů světských; děti si mají zvyknouti modlitbě a naučiti se modliti správně.

◀ 4. Měj lásku ku svému předmětu a hled si získati lásku dětí; tím získáš i jejich lásku k učení se náboženství a k náboženství samému.

◀ 5. Hleď, aby všecky schopnosti dětí byly stejnoměrně vyvíjeny a tříbeny: podej nejprve stručně a jasně věc, které chceš naučiti (materialní účel); objasni věc podanou (formální účel) a hled, aby děti z ní měly užitek pro život praktický (náboženské city a dobrá předsevzetí).

◀ 6. Opakuj často věc vyloženou a připomínej ji při vhodné příležitosti, by takto celé učení vzájemně souviselo a vzájemně se podporovalo, ozřejmovalo, utvrzovalo, snadnějším a milejším se stávalo. Opakovati dej nejprve žákům, kteří se sami hlásí, nebo vyvolej žáka, o kterém víš, že to jistě umí, pak i slabší žáky a těmto laskavě pomáhej a povzbuzuj je.

◀ 7. Podej žákům již na nejnižším stupni jakýsi celek učení, nikoli jen některé příběhy biblické, nebo jen o některých vlastnostech Božích atd. a již docela nebeze všeho plánu a určitého cíle. — Podle kurr. 9. z r. 1872.

je předepsáno v naší dioecesi, aby děti na nejnižším stupni naučily se dělati řádně kříž a by se seznámily s nejdůležitějšími pravdami katolického náboženství. Jest to zcela přirozeno a vhodné, že právě křížem má započítí vyučování u maličkých, neboť kříž je odznakem křesťana po výtce a proto již malé děti ho mají znáti. Dle zásad didaktických pak má se postupovati ve vyučování od známého k neznámému, od snadnějšího k těžšímu, vyučování má býti názorné. Toto všecko zde shledáváme: dítěti je kříž věci velmi známou; zná ho již z domu od matky, která ho žehnala křížem dříve než samo jej mohlo dělati; vidívalo se žehnati křížem rodiče, bratry, sestry a jiné lidi. Kříž je dítěti i věci velmi snadnou, z prostinkých dvou čar složenou; děti většinou umějí dělati kříž, než do školy přijdou. Učí-li se děti napřed kříži, je vyučování to názorné, neboť děláním kříže znázorňují se hravě a překrásně nejvznešenější pravdy našeho náboženství: tajemství nejsvětější Trojice a našeho vykoupení; kříž je kratičkým vyznáním víry v trojjediného Boha; děláním kříže seznamují se děti se základními pravdami náboženství: s učením o Bohu Stvořiteli, Bohu Vykupiteli, Bohu Posvětiteli.

Ovšem všecky tyto pravdy podává katecheta dle poměrův a okolností více méně obšírně.

8. Konečně budiž katecheta naprosto spravedliv ke všem dětem a všíměj si všech dětí stejně: chudých jako bohatých, chatrně oděných jako krásně oděných, nesličných jako sličných.

První modlitba.

Když se katecheta s dětmi poněkud obeznámil, řekne: Víím, že se již umíte modliti (na venkově všechny, ve městech aspoň většina). Pravda, modlíváte se doma ráno, když vstanete, před jídlem a po jídle a večer, než jdete spát. Když já k vám přijdu do školy, budeme se také vždy napřed modliti a po učení se budeme zase modliti. Teď se také pomodlíme, než se začneme učit. Kdo se umí modliti „Otčenáš“, dejte znamení takto (zvedne 2 prsty na pravé ruce)! Umí se někdo modliti ještě jinou modlitbu? „Otčenáš“ se umíte modliti všichni, pomodlíme se tedy „Otčenáš“. Vstaňte všichni, — stůjte hezky rovno (tak jako já), — nohy mějte vedle sebe, — složte ruce tak jako já (ukaž, kterak mají býti ruce sepjaty: prsty nataženy vedle sebe, nikoliv roztaženy, pravý palec na levém, ruce na prsou, nikoliv na ústech nebo na bradě); tak budete míti vždycky složený ruce, když se budeme modliti. Než se začneme modliti, uděláme kříž. — Dívejte se na kříž na stěně a udělejte všichni zároveň kříž se mnou: ve jménu Otce . . . Dosti! (Katecheta dá pozor, kterak dělají kříž, ale dělají li ho jen poněkud obstojně, nepřerušuje je jich hned nyní, nýbrž až po modlitbě naučí je dělati správně kříž.) Uděláme ještě jednou všichni krásně kříž a pak hned se budeme všichni modliti „Otčenáš“ a na konec zase uděláme kříž; modlete se pomalu zároveň se mnou a dávejte pozor na mne! Tedy: ve jménu Otce . . . Otčenáš . . . Ve jménu Otce . . . Teď si sedněte.

Slyšel jsem, že se umíte hezky modliti. —

Tak jako jsme se dnes modlili, budeme se vždycky před náboženstvím a po náboženství modliti. Pamatujte si dobře, že při modlitbě musíte krásně státi, ruce míti hezky na prsou složeny a dívati se na kříž; nesmíte se ohlížeti, nebo snad šeptati, nebo rukama dělati něco pod lavicí nebo na lavici atd. — Mnozí z vás umějí dělati dobře kříž; ale někteří neumějí ještě docela dobře kříž dělati. Já vás naučím všecky dobře dělati svatý kříž, abyste ho všichni dobře a krásně dělali, by se to Pánu Bohu líbilo.

Katecheta učí děti dělati kříž.

Namaluji vám na tabuli kříž, abyste dobře viděli, jak kříž vypadá. Vy ho budete dělati se mnou prstem ve vzduchu. Zdvihněte ruku jako já, — táhněte dolů | (kreslí čáru dolů |) — teď dejte ruku na tuto stranu jako já (na levo) a táhněte se mnou ruku na druhou stranu (na pravo; při tom kreslí čáru příčnou +). To je celý kříž. Takové dvě čáry přes sebe (křížem) se jmenují kříž. Podívejte se dobře, jak vypadá kříž! Ještě jednou si ho namalujeme: pozdvihněte ruku a začněte zároveň se mnou; již! + (Tak to učiň několikrát, až děti dovedou kříž dělati prstem ve vzduchu.) Teď já budu kříž zase malovati na tabuli, ale vy ho budete malovati zároveň se mnou prstem na lavici. Položte prst nahoru na lavici (ukaž jim, kam) a začnete malovati zároveň se mnou; teď: dolů | — na pravo + Ještě jednou; — ještě jednou. — Malovali jsme kříž příliš veliký. Maloval jsem vám ho proto tak veliký, abyste

všickni dobře viděli, jak kříž vypadá. Teď vám namaluji maličký křížek: ✥. Ještě jednou vám ho namaluji, a vy všichni ho namalujte zároveň se mnou prstem na levici; — teď! ✥. Ještě jednou; ještě jednou. Dovedl by mně někdo namalovati prstem na tabuli takový malý křížek, jako jsem já namaloval? (Vyvolej některého smělejšího žáka.) Dobře jsi ho namaloval. Zde máš křidu a namaluj křidou ještě jednou takový malý křížek na tabuli!

Namaluji vám ještě jednou malý křížek na tabuli: ✥ a teď ho uděláme také na čele (katecheta může dělati kříž levou rukou, aby se děti nemátly, ježto k nim stojí obrácen tváří, ale lépe jest stoupnouti si poněkud bokem k dětem tak, aby viděly přece na čelo, a dělati hned od počátku kříž pravou rukou, sice mnohé děti pak také dělají kříž levou rukou vidouce to na katechetovi). Dívejte se dobře: ✥. Já jsem dělal křížek na čele pravou rukou. Toto je pravá ruka (pozdvihni ji). Ruka, kterou máte na straně ke zdi, jmenuje se pravá ruka. Zdvihněte všichni pravou ruku! Ruka, kterou máte na straně k oknům, jmenuje se levá ruka. Zdvihněte všichni levou ruku! Zdvihni pravou ruku, J! ... Levou ruku, J! Zdvihněte všichni pravou ruku! ... Levou ruku! (několikráte to opakuj, aby dobře věděly, která je pravá a která levá ruka). Ta strana, kde máme levou ruku, jmenuje se levá strana. Ukažte všichni na levou stranu levou rukou! Ta strana, kde máme pravou ruku, jmenuje se pravá strana. Ukažte všichni na pravou stranu pravou rukou! Kterým prstem pravé ruky jsem dělal křížek na čele? Dělal jsem ho p a l c e m.

Pamatujte si: kříž děláme palcem pravé ruky. Podívejte se, kterak držím pravou ruku — a ostatní prsty, když dělám kříž (loket pozdvižený, nikoliv hlavu nahýbati dolů za rukou; ostatní prsty vedle sebe nataženy a obráceny vnitřní stranou k čelu). Dejte všichni pravou ruku na čelo jako já; teď! Podívejte se, kde držím levou ruku, když chci dělati kříž. Podívejte se, kterak držím prsty na levé ruce, když chci dělati kříž! Položte všichni levou ruku na prsa, jako já; — pozdvihněte pravou ruku až k čelu (dělá vše s dětmi); — položte palec nahoru na čelo až k vlasům, hezky do prostředka a dělejte nyní všichni zároveň se mnou malý křížek na čele; teď! ✱ (opraví chyby, které se při tom vyskytují; nejlépe jest dělati kříž s dětmi po jednotlivých lavicích a pak teprve se všemi najednou). Vidíte, táhli jsme palec s vrchu (s hora) dolů, potom od levé strany na pravou stranu. Ještě jednou uděláme kříž na čele, teď. Když to dobře umějí, přimaluje katecheta k prvnímu křížku na tabuli ještě druhý křížek pod prvý ✱ a řekne: teď udělám ten druhý křížek na ústech; dívejte se! Udělejte ho všichni zároveň se mnou; teď! (Opakuj ✱ několikráte.) Pak přimaluj třetí křížek na tabuli ✱ a řekni: teď udělám ten třetí křížek na prsou; dívejte se! Udělejte ho všichni se mnou! (Opakuj několikráte.) Vidíte (ukaz na tabuli), tak vypadá celý kříž, který jsme dělali před modlitbou a po modlitbě. Nyní si ho uděláme celý najednou: položte levou ruku na prsa, — pozdvihněte pravou

ruku k čelu, položte palec nahoru a udělejte zároveň se mnou; teď: ✱ (to se cvičí několikrát, aby ✱

to aspoň většina správně dovedla. Někteří toho nedovedou ani za několik hodin náboženských; s těmi se tedy musí každou hodinu jednotlivě cvičiti kříž, až ho správně umějí dělati. Mnohdy mají děti vadu tělesnou, tak že vůbec nemohou správně kříže udělati, spokoj se tedy s tím, jak ho nejlépe umějí udělati.)

Ale když se dělá kříž, říkají se při tom zároveň slova, která jsme my také říkali, když jsme dělali kříž před modlitbou a po modlitbě. Říkali jsme při tom: *V e j m é n u O t c e . . .* Řekni ještě jednou ta slova, *J.!* Řekněte ta slova všichni se mnou! (Opakuj několikrát, aby je všichni správně říkali.) Povím vám, která se tato slova musejí říkati, když se dělá kříž. Když děláme křížek na čele, říkáme při tom slova: *V e j m é n u O t c e.* Která slova říkáme, když děláme křížek na čele, *J.?* Když děláme křížek na ústech, říkáme při tom slova: *i S y n a.* Která slova říkáme, když děláme křížek na ústech, *J.?* Když děláme křížek na prsou, říkáme při tom slova: *i D u c h a s v a t é h o.* Která slova říkáme, když děláme křížek na prsou, *J.?* Já teď udělám kříž a budu při tom říkati ta slova tak, jak se mají říkati. Dívejte se a poslouchejte dobře! (Opakuj několikrát.) Když jsem řekl slovo: *A m e n,* složil jsem ruce při tom; tak to budete také dělati. Kdo to dovede udělati zároveň se mnou? Teď, *J.!* Nyní všichni zároveň se mnou, teď! (Zde dobrý pozor na to, aby děti skutečně

znamenalý čelo, ústa a prsa a současně vyslovovaly jména jednotlivých božských osob právě tak, jak udáno v katechismu: Ve jménu Ot * ce i Sy * na i Ducha * svatého. — Amen; proto napřed přestávky dělej delší a patrnější, by si je děti vštípily do paměti, cvič často a pomálu, neboť jenom cvikem lze docílití správného kříže.) Ještě jednou uděláme kříž, teď! Nyní již umíte skoro všichni dělati kříž. Zapamatujte si dobře, kterak se dělá kříž, a doma a v kostele a vždycky dělejte kříž jenom tak, jak jsme se ho učili dělati ve škole.

Děti se učí pozdravovati.

Dnes se také naučíme, kterak se má dávatí pozdravení (pozdravovati). Když přijdete někam do cizího domu, dáváte vždycky pozdravení. Kterak pozdravuješ, když přijdeš k dědouškovi, J.? . . . ke kmotříčkovi, J.? . . . Tak také pozdravujte vždycky, když přijdete do některého cizího domu! Také když přijdete do školy, vždycky musíte dáti pozdravení, i kdyby zde nebyl pan učitel a kdyby vám třeba nikdo neodpověděl na vaše pozdravení. Když přijdete do školy, tu hned přede dveřmi smekněte a jak vstoupíte do třídy, řekněte nahlas: „Pochválen buď Ježíš Kristus“. J., vezmi si čepici, běž za dvěře a přijď sem hned do třídy a dej pozdravení! Udělej to ještě jednou, K.! — Když přijde p. učitel do školy před vyučováním, také dáváte pozdravení; kterak říkáte, když přijde p. učitel do školy, J.? Když já přijdu k vám do školy, také musíte vždycky dáti pozdravení. Řekněte nahlas všickni: „Pochválen

buď Ježíš Kristus“, teď! (Katecheta vždycky říká při vstoupení do třídy pozdravení zároveň s dětmi k vůli tomu, aby nezačínaly každé jinak i jindy, nýbrž stejným hlasem a najednou a každý hlasitě, a zřetelně jim odpovídá: Na věky. Amen.)

Když potkáte na ulici velké lidi, také musíte dáti pozdravení. Jak se říká, když někoho potkáte na ulici? Ale musíte to říkati hezky, by lidé viděli, že jste zdvořilí a hodní žáci. Když máte někoho potkati na ulici, tu již kousek před ním (asi 5 kroků) smekněte čepici (docela dolů, nikoliv jen se jí dotknout), pokloňte se trochu — děvčata jenom se pokloní — a řekněte nahlas: „Pochválen buď Ježíš Kristus.“ Nesmíte pozdravovati až u samého člověka, nebo až za ním (za jeho zády), to by on neslyšel a neviděl a nevěděl by, že jste ho pozdravili, a pomyslí si: to je nějaký nezdvořilý žák, ani neví, že má pozdravovati, — a třeba by mně to i na vás žaloval. Ukáži vám, kterak se má na ulici pozdravovati. J., vezmi si čepici a pojd' sem před lavici (vyvolá některého smělejšího žáka)! Dej si čepici na hlavu! Když já ti to poručím, smíš si dáti čepici na hlavu ve třídě, ale jindy ne. Běž k oknu — a nyní pojd' na druhou stranu ke zdi mimo mne a pozdrav mne, jakobys mne potkal na ulici! (Opraví chyby při tom se vyskytující a nacvičí to takto s několika chlapci; pak i jedno nebo dvě děvčata vyvolej). Potkáte-li na ulici některého velebného pána, tu napřed pozdravíte, čepici podržíte smeknutou v ruku, políbíte ruku a pak teprve dáte čepici na hlavu. Pojd' to udělat, J.! — Když dáváte pozdravení, řekněte ho vždycky hlasitě a zřetelně, aby to bylo slyšet a rozumět,

co povídáte; ale ne křičte při tom příliš! (Děti rády křičí při pozdravení jdouce ze školy v páru, nebo bývá zvykem, že vykřikují nápadně jen některou slabiku z pozdravení; tomu hled' odvyknouti a upozornuj častěji na to, zvláště když děti na ulici potkáš a takovou chybu pozoruješ!)

Děti se učí modliti.

Katecheta musí zvláště v prvním školním roce vynaložiti všecku pílí na to, aby se děti naučily modliti a to řádně modliti. Učí je modliti se modlitby, které jsou jednak předepsány, jednak i jiným obyčejným modlitbám, které se všeobecně doma a v kostele modlí (zvláště na venkově). Počne se s modlitbou Otčenáše, jakožto nejznámější (pak Pozdravení andělské, desatero Božích přikázání, patero přikázání církevních, Věřím v Boha, Anděle Boží, Anděl Páně, Zdravas Královno). Nejprve se přesvědčí o každém jednotlivém žáku v celé třídě, zdali a kterak se umí modliti Otčenáš. Když se přesvědčil, sám Otčenáš vzorně (zřetelně, pomalu a zbožně) předříkává a děti říkají zároveň s ním po tichu několikráte. Potom vyvolává zvláště děti, které se modlí Otčenáš špatně a s každým jednotlivě říká celý Otčenáš pomalu a po kouskách (po jednotlivých prosbách); po každé prosbě se zastaví, opraví chyby se vyskytující, dá dítěti opakovati správné znění slov, jejichžto smysl několika slovy objasní, neboť děti obyčejně z nevědomosti nesprávně se modlí. Katecheta učiní nejlépe, když vůbec před učením té neb oné modlitbě, když ji byl sám vzorně napřed

předříkal, krátce vyloží smysl jednotlivých vět a neznámých slov, aby děti věděly, co říkají, neboť doma je učili obyčejně úplně mechanicky. Dobře je s počátku modliti se jen Otčenáš bez Pozdravení andělského, by to nebylo pro děti příliš dlouhé. Když takto Otčenáš řádně a úplně správně je nacvičen (asi za 2—3 neděle), přibere katecheta pozdravení andělské, které týmž způsobem jako Otčenáš s dětmi nacvičí. Tyto modlitby pak střídá: před učením Otčenáš, po učení Zdrávas, nebo naopak.

Když děti umějí důkladně Otčenáš a Zdrávas, počne cvičiti s nimi modlitbu jinou: desatero Božích příkázání (a pak další předepsané modlitby). Přesvědčí se zase nejprve, které děti se umějí tuto modlitbu modliti a zdali se jí modlí správně; pak sám předříkává hlasitě, pomalu a po kouscích a děti po tichu s ním několikráte, při čemž se zase vyloží smysl modlitby a opraví chyby. Toto cvičení děje se vždy po modlitbě na počátku hodiny nějakou chvíli tak dlouho, až se děti této modlitbě úplně dobře naučí. Když ji umějí, střídá se se známými modlitbami. Pak teprve počne učení další nové modlitbě, až se tímto způsobem děti naučí všem potřebným modlitbám. Střídání modliteb děje se s počátku tak, že se modlí jedna modlitba asi po 14 dní (ovšem i učitele musí katecheta požádati, by takto s dětmi se modlil); později střídá třeba každý den, t. j. každý den jinou modlitbu případnou k látce probírané, by se děti všem modlitbám řádně naučily.

Při cvičení modliteb musí katecheta zvláště dáti pozor na děti, které mají špatnou výslovnost

(mazlí se), a hledí je pomalu výslovnosti správné naučiti tím, že jim dá slovo špatně vyslovené několikrát opakovati, když jim to byl sám pomalu nejprve, zřetelně a jasně vyslovil. Dobře jest upozorniti na tuto vadu i učitele a rodiče, a katecheta musí míti s takovými dětmi velikou trpělivost: nesmí jich trestati za tuto vadu, neboť je to obyčejně vina rodičů, nebo je to vada organická. Katecheta při každé vhodné příležitosti (pozoruje-li některou chybu) upozorní děti, kterak se mají při modlitbě chovati; nejlepším však poučením je vzorné chování katechety samého při modlitbě, neboť děti samy nejlépe od něho odkoukají, kterak se mají při modlitbě chovati (jako odkoukaly mnohé nezpůsoby při modlitbě od rodičů nebo domácích). Důležité je upozorniti děti, aby i doma a v kostele vždy jen tak se modlily a při modlitbě se chovaly, jak to činí ve škole; ať nehledí na to, kdyby se doma nebo v kostele lidé modlili jinak. Řekne: Oni se tomu neučili tak jako vy, oni to nevědí, kterak se mají chovati, ale vy to víte, proto se všude modlete tak jako ve škole. (S kazatelny musí kněz upozorňovati i dospělé, kterak se mají modliti a při modlitbě chovati.)

Učení o třech božských osobách.

Uděláme všichni kříž, teď! Která slova se říkají, když se dělá kříž, J.? Kdo je ten Otec, Syn a Duch sv.? Povím vám to: Otec, Syn a Duch sv. jsou tři božské osoby. Kdo je Otec, Syn a Duch sv.? Kolik je božských osob? Jak se jmenují tři božské osoby? Tři božské osoby

dohromady jedním jménem jmenují se nejsvětější Trojice. Jak se jmenují . . . ? Na náměstí je socha nejsv. Trojice; všimly jste si jí? Ukáži vám obraz nejsv. Trojice. Vidíte, toto je Bůh Otec, t. j. první božská osoba. Toto je Bůh Syn, t. j. druhá božská osoba atd. Jak se jmenuje první božská osoba? . . . Jak se jmenuje druhá božská osoba? . . . třetí? . . . Kolik je Pánů Bohů? (Jeden.) Tomu vás učila již maminka, že je jeden Pán Bůh. Také vás snad učila, že je jeden Bůh ve třech osobách. Pamatujte si dobře, že je jeden Bůh ve třech osobách. Co vás učila maminka o Bohu Otci? (B. O. mne stvořil) . . . o Bohu Synu? (B. S. mne vykoupil) . . . o Bohu Duchu sv.? (B. D. sv. mne posvětil). O tom vám budu mnoho vypravovati až později; pamatujte si zatím dobře to, co jsme se dnes o Pánu Bohu učili.

Učení o Bohu.

Kolik je Pánů Bohů? Budu vám mnoho krásného vypravovati o Pánu Bohu, abyste ho dobře znaly, jaký je, a byste věděly, co dobrého Pán Bůh nám lidem učinil.

Bůh je pouhý duch.

Viděl už někdo z vás Pána Boha? (Viděl jsem v kostele na obraze a pod.!) V kostele je Pán Bůh, ale co ty jsi viděl, to je jen jeho socha, to není sám Pán Bůh. Na obraze je také jenom namalovaný Pán Bůh, ale není to Pán Bůh sám. Podívejte se na tento obraz! (Ukaž obraz s osobami.)

Je to člověk? (To je jen namalovaný člověk, t. j. to je obraz člověka; člověk má býti živý. Ukaž po případě sošku nějakou a pod. vylož!) Pán Bůh nemůže od nikoho býti viděn očima, protože nemá takového těla jako my. Říkáme, že Bůh je neviditelný. Jak říkáme o Pánu Bohu, protože Ho nemůžeme viděti? Také říkáme o P. Bohu, protože nemá těla, že jest pouhý duch. Jak říkáme ještě o P. Bohu, protože nemá těla? Teď už víme něco o Pánu Bohu; víme, že Bůh je neviditelný, že je pouhý duch. Pamatujte si to dobře!

Bůh je všudypřítomný.

Maminka vám také říkala, kde je P. Bůh, kde bydlí. Kde bydlí P. Bůh? (V nebi, v kostele, a podobně odpovědí děti). Ano, P. Bůh bydlí v nebi, bydlí také v kostele, ale P. Bůh je také zde ve škole, je také u vás doma, P. Bůh je v lese, na poli, v zahradě, ve sklepě, na půdě, ve vodě, v zemi, — Pán Bůh je všude; není ani jediného místa, kde by P. Boha nebylo. Říkáme: Bůh je všudypřítomný; Bůh je všudy, na nebi i na zemi. Jak říkáme o Pánu Bohu, protože je všude? Jmenuj, kde je Pán Bůh?! Povím vám hezkou povídku — (uveď nějakou kratičkou povídku z čítanky a pod. o přítomnosti Boží a připoj aplikaci pro život.) Tak i vy se chovejte všude dobře, nedělejte nikde nic zlého, třeba by vás žádný člověk neviděl: Pán Bůh vás vidí přece a potrestal by vás za to. Nebojte se, když jste někde sami, třeba když večer musíte jíti na dvůr nebo do komory nebo pod kůlnu nebo někam jinam;

Pán Bůh je všudy s vámi, chrání vás, aby se vám něco zlého nestalo. Chovejte se všude tak krásně jako v kostele, protože Pán Bůh bydlí všude: celý svět je jako veliký kostel. Můžete se všude modliti k Pánu Bohu, Bůh všude vás slyší; ale nejraději choďte modliti se do kostela.

Bůh je vševědoucí.

Pán Bůh je všude na každém místě. On také ví, co se kde děje. Pán Bůh ví, co děláme a co mluvíme, ano P. Bůh ví i co si myslíme. Lidé toho nevědí, co my si myslíme, nebo co chceme dělati, ale P. Bůh ví všecko. Pán Bůh také ví všecko, co se už dávno stalo. My toho nevíme, už jsme to třeba zapomněli, nebo jsme ani nevěděli, že se něco stalo, ale Pán Bůh to ví. — Pán Bůh ví i co se teprve stane. Pán Bůh ví všecko. Říkáme: Bůh jest vševědoucí; ví všecko. Jaký je P. Bůh, protože ví všecko? Jmenuj, co ví Pán Bůh? Nemyslete nikdy nic zlého! P. Bůh to ví dobře, co si myslíte; chovejte se všude dobře, třeba by vás žádný člověk neviděl, neboť Pán Bůh vás všude dobře vidí a ví, jak se chováte.

Bůh je nejvyšší svatý.

Pán Bůh ví všecko, co děláme, nebo mluvíme, nebo myslíme; ale P. Bůh má jenom to rád, co je dobré; jenom to se mu líbí, co je dobré. Ale co je zlé, toho nemá P. Bůh rád, to se mu nelíbí, toho nenávidí. Když se modlíte, to má P. Bůh rád; nebo když se učíte, když posloucháte rodičů, když pracujete, když jste hodny -- to má

Pán Bůh rád. Kdyby se nechtěl někdo modliti, nebo kdyby lhal, nebo by nechtěl pracovati, nebo by škaredě mluvil, nadával nebo se posmíval, nebo kdyby se bil s jinými, kdyby se v kostele ohlížel a šeptal, — to by se P. Bohu nelíbilo. Pán Bůh má jenom to rád, t. j. jenom to miluje, co je dobré, ale co je zlé, toho nemá rád, toho nenávidí. Říkáme o P. Bohu: Bůh je nejvyšší svatý: chce a miluje jenom dobré a nenávidí zlého. Jaký je Pán Bůh, protože jenom dobré chce a miluje a zlého nenávidí? Kdyby vám někdy napadlo dělati něco zlého, nebo kdyby vás někdo naváděl k něčemu zlému, vzpomeňte si, že Pán Bůh je nejvyšší svatý, že zlého nenávidí, a nedejte se svést a nedělejte nic zlého! Povím vám hned, co dělá Pán Bůh lidem, kteří dělají něco zlého.

Bůh je nejvyšší spravedlivý.

Když děti dobře se chovají, dávají jim rodičové něco dobrého za to, nebo jim udělají něco, co mají děti rády, t. j. rodičové odměňují je za to. Tak to dělá také P. Bůh: když lidé dělají, co je dobré, Pán Bůh jim za to dává také něco dobrého. Odměňuje je: dává jim zdraví, dává jim úrodu na poli a j. — Když děti dělají něco zlého, bývají za to od rodičů potrestány. P. Bůh také trestá lidi, když dělají něco zlého: posílá na ně nemoc nebo nějaké neštěstí. Říkáme: Bůh je nejvyšší spravedlivý: dobré odměňuje a zlé tresce. — Jaký je Pán Bůh, protože dobré odměňuje a zlé tresce? Jmenuj, co odměňuje Pán Bůh! — Vidíte, proto jsem vám řekl, abyste nikdy

nedělaly nic zlého, i kdyby vás při tom žádný člověk neviděl, kdyby tam nikdo s vámi nebyl, kdyby nikdo toho neviděl; P. Bůh je tam s vámi, On to ví a proto by vás za to potrestal.

O p a k o v á n í: Nyní se přesvědčím, zdali jste si zapamatovaly, co jsem vám dnes vypravoval o P. Bohu. Můžeme P. Boha viděti? Jaký je Pán Bůh, protože Ho nemůžeme viděti? Jak říkáme o Pánu Bohu, protože nemá těla! — Kde je Pán Bůh? Jaký je Pán Bůh, protože je na každém místě? Ví Pán Bůh, co se kde děje? Jaký je Pán Bůh, protože ví, co se kde děje? Líbí se P. Bohu všecko, co někdo dělá, myslí a mluví? Co jenom se líbí P. Bohu? Co se nelíbí P. Bohu? Jaký je P. Bůh, protože jenom dobré miluje a zlého nenávidí? Co dělá P. Bůh lidem, kteří dělají dobré? Co dělá Pán Bůh lidem, kteří dělají zlé? Jaký je P. Bůh, protože odměňuje dobré a tresce zlé? Pamatujte si dobře, co jste se už o Pánu Bohu naučily; já se vás budu na to často tázati a doma se vás budou vaši rodičové také tázati, čemu jste se už ve škole naučily; proto jim to musíte hezky vypravovati.

Bůh je všemohoucí.

Dnes (nyní) vám budu vypravovati o Pánu něco nového. Dejte dobrý pozor! Co pak vidíte nad sebou, když jste venku? (Nebe, t. j. oblohu.) Co pak vidíte ve dne na nebi, když je jasno? Také v noci svítí na nebi, když je jasno, mnoho malých světél; jak se jmenují tato malá světla? Také jedno veliké světlo svítívá někdy v noci na nebi; jak se jmenuje to veliké světlo? — Když

jste venku a díváte se kolem sebe, vidíte mnoho věcí. Pověz, co je viděti, když přijdeš na dědinu? (Stromy, kopce, vodu, zvířata [ptáky, ryby], lidi atd.) — Všecko to, co vidíme nad sebou (na nebi) a kolem sebe, i v zemi, po které chodíme, to všecko učinil Pán Bůh. Kdyby Pán Bůh chtěl, mohl by učiniti ještě více takových sluncí, měsícův a hvězd, mohl by učiniti ještě větší kopce, ještě více zvířat, stromů, vody . . . P. Bůh může učiniti všecko, co chce. Říkáme: Pán Bůh je všemohoucí. Jaký je Pán Bůh, protože může všecko učiniti? Jmenuj, co učinil P. Bůh? — Lidé mohou také některé věci udělati; lidé mohou udělati stůl, lavice, skříň, okno, mohou vystavěti dům a mnoho jiných věcí mohou udělati. Ale mají-li lidé vystavěti dům, potřebují k tomu mnoho věcí, ze kterých se domy staví. Kterých věcí potřebují lidé, chtějí-li vystavěti dům? (Cihel, kamení, vápna, malty . . .) To všecko se jmenuje stavivo. Jak se jmenuje to všecko, z čeho se staví dům? Ale lidé potřebují ke stavbě také rozličného náčiní. Kterého náčiní potřebují lidé ke stavbě? (Kterého náčiní potřebuje stolař? . . . krejčí? . . . švec?) Když lidé mají stavivo i náčiní, není to ještě všecko, aby mohli vystavěti dům. Může vystavěti dům, kdo toho neumí? (kdo se neučil zedníkem?) Může udělati stůl, kdo toho neumí? . . . hodiny? . . . Lidé to musejí uměti, musejí se tomu učiti, co chtějí udělati. A když také umí někdo stavěti dům, přece to trvá dlouho, než jej vystaví, a musí při tom míti mnoho lidí na pomoc. — Ale když P. Bůh chtěl učiniti všecky věci, které vidíme nad sebou a kolem sebe, nepotřeboval k tomu ničeho: P. Bůh jenom

chtěl, aby na nebi bylo slunce, měsíc a hvězdy, a jak chtěl, hned to bylo; P. Bůh jenom chtěl, aby byla obloha, a obloha hned byla; Pán Bůh jenom chtěl, aby byly stromy na zemi, a jak to chtěl, hned byly stromy; Pán Bůh jenom chtěl, aby byly ryby ve vodě a ptáci ve vzduchu, aby byla na zemi rozličná zvířata, a jak to chtěl, hned to všecko bylo. P. Bůh k tomu nepotřeboval ničeho, učinil všecko z ničeho. Dejte pozor: učiniti něco z ničeho, jmenuje se stvořiti. Jak se jmenuje učiniti něco z ničeho? Říkáme tedy: Pán Bůh učinil všecko z ničeho, nebo: Pán Bůh všecko stvořil. Protože P. Bůh všecko stvořil, jmenuje se také Stvořitel. Jak se jmenuje Pán Bůh, protože všecko stvořil? Vzpomeňte si, že také jmenujete P. Boha Stvořitelem, když se k Němu modlíte modlitbu Věřím v Boha. Modli se kousek této modlitby, J! (Věřím v Boha Stvořitele nebe i země. — Dost!) Vidíte, že nazýváme P. Boha Stvořitelem nebe i země, protože nebe i zemi učinil z ničeho.

Nebe a země a všecko, co je na nebi a na zemi, jmenuje se dohromady svět. Jak se jmenuje nebe a země . . . ? Můžeme také říci, že Pán Bůh stvořil svět, že je Stvořitelem světa. Protože P. Bůh celý svět stvořil, patří celý svět P. Bohu, P. Bůh jest nejvyšším Pánem celého světa, musíme jej tedy poslouchati. Povím vám později, co nám P. Bůh poroučí a co zapovídá; to všecko musíte konati tak, jak to Pán Bůh od vás chce.

Povím vám nyní, kterak Pán Bůh všechny věci stvořil; poslouvejte dobře! Nebe a země

a všechny věci, které vidíme nad sebou a kolem sebe, nebyly vždycky. Napřed nebylo ani nebe, ani země, ani slunce, ani měsíce a hvězd, ani stromů, ani zvířat, ani lidí; — jenom P. Bůh sám byl vždycky; On jediný tu byl a nic jiného. Pán Bůh nikdy nezačal býti, bude vždycky, nikdy nepřestane. Protože P. Bůh vždycky byl a protože je posud ještě a protože bude vždycky, říkáme: Pán Bůh jest věčný. Jaký je P. Bůh, protože vždycky byl, je a bude trvati? Začal Pán Bůh někdy? Přestane někdy Pán Bůh? Je Pán Bůh také nyní?

Napřed tedy byl jenom P. Bůh sám. Ale P. Bůh chtěl, aby bylo také nebe, země a všechny ty věci, které vidíme. Napřed stvořil tedy P. Bůh nebe a zemi. Ale na nebi a na zemi nebylo to hned tak krásné, jak to vidíme nyní; na zemi bylo ještě tma a byla na ní samá voda a bláto. Ještě by na ní nebyly mohly růsti stromy, ani by na ní nebyli mohli žít lidé a zvířata. Proto Pán Bůh chtěl, aby bylo na zemi světlo. I řekl P. Bůh: „Buď světlo!“ Jak to P. Bůh řekl, hned bylo světlo. Co řekl P. Bůh? — Potom chtěl P. Bůh, aby nad zemí byla krásná, modrá obloha; řekl tedy: „Buď obloha!“ Jak to P. Bůh řekl, hned byla krásná obloha. Co řekl P. Bůh po druhé? Co se stalo, jak P. Bůh řekl: Buď obloha? — Na zemi byla ještě pořád voda a bláto, proto P. Bůh oddělil vodu od hlíny; na některých místech zůstala samá voda a na jiných místech byla suchá země. Vodě dal P. Bůh jméno „moře“. Co učinil Pán Bůh, když již byla obloha stvořena? Jaké jméno dal P. Bůh vodě? Potom P. Bůh poručil,

aby na zemi byly stromy, květiny, tráva a rozličné rostliny. Jak to chtěl, hned to všechno bylo. Hned se zelenaly na zemi stromy, tráva a rozličné rostliny. Co chtěl P. Bůh, aby bylo na zemi? — Potom chtěl P. Bůh, aby na nebi svítilo ve dne slunce a v noci aby svítil měsíc a hvězdy. Jak to chtěl, hned to bylo. Co chtěl P. Bůh, aby svítilo na nebi ve dne? ... v noci? Ale pořád nebylo ještě nic živého na zemi, ani ve vodě, ani ve vzduchu, a proto P. Bůh řekl: „Ať jsou ryby ve vodě a ptáci v povětří!“ Jak to řekl, hned plovaly ryby ve vodě a ptáci vesele lítali ve vzduchu. Co stvořil P. Bůh ve vodě? ... ve vzduchu? — P. Bůh také chtěl, aby byla na zemi zvířata, která mají čtyři nohy (čtvernohá). Jak to chtěl, hned se hemžila na zemi rozličná zvířata: koně, krávy, jeleni, zajíci, psi ... Jaká zvířata stvořil P. Bůh na zemi? Jmenuj některá čtvernohá zvířata! Z čeho P. Bůh stvořil všechno to, o čem jsem vám vypravoval? Může některý člověk z ničeho učiniti něco? Může některý člověk něco stvořiti? Může krejčí ušiti kabát, nemá-li látky? Může udělati kovář podkovu, nemá-li železa? Může zedník vystavěti dům, nemá-li cihel, malty ...? P. Bůh však stvořil celý svět z ničeho. Vidíte, jak mocný jest P. Bůh; všechno učinil z ničeho.

Opakování: Byly vždycky všechny tyto věci, které jsou nyní? Kdo jediný byl vždycky? Jaký jest P. Bůh, protože byl vždycky, jest a bude? Kdo stvořil všechny věci? Co stvořil P. Bůh napřed? Jaká byla země, když ji P. Bůh stvořil? Co stvořil P. Bůh potom? Co stvořil potom? atd. (NB. Není

třeba, by děti na vlas v tomtéž pořádku uměly vše vypravovati, jak jim bylo vyloženo; stačí, dovedou-li to vůbec vypočítati. O ostatních vlastnostech Božích se katecheta zmíní a na ně upozorní příležitostně později).

Stvoření lidí.

Slyšely jste, jak krásným P. Bůh celý svět učinil. Všecko již zde bylo, jenom žádný člověk ještě nebyl na světě; ani jediného člověka nebylo na celém světě. P. Bůh však chtěl, aby na tom krásném světě byli lidé, a proto, když už byl celý svět stvořen, učinil P. Bůh také člověka. Vypravoval jsem vám, že P. Bůh učinil všecky věci z ničeho. Mohl také člověka učiniti z ničeho, ale učinil ho jinak: vzal hlínu (bláto) a udělal z něho tělo jako mají lidé (lidské tělo): hlavu, prsa, ruce, nohy; to se jmenuje dohromady tělo. Byl to již člověk? To tělo nebylo ještě živé: mělo oči, ale nevidělo; mělo uši, ale neslyšelo; mělo ústa, ale nemluvílo; mělo ruce a nohy, ale nemohlo se ještě hýbati a nemohlo choditi, nebylo ještě živé, bylo mrtvé. Viděl někdo z vás mrtvého? Měl oči onen mrtvý? A viděl? — Měl uši onen mrtvý? Slyšel? — Měl ruce? Hýbal jimi? — Měl nohy? Mohl choditi? Vidíte, takové bylo ono tělo, které P. Bůh učinil z hlíny. Ale P. Bůh chtěl, aby ono tělo bylo živé, aby to byl člověk. A proto P. Bůh vdechl do onoho mrtvého těla duši. V tom okamžiku, jak P. Bůh do něho vdechl duši, bylo tělo živé: hned vidělo, slyšelo, hýbalo se...; nyní teprve to byl celý člověk; to

byl první člověk na zemi. Duše ono tělo oživila. Protože P. Bůh prvního člověka udělal ze země, dal mu jméno Adam; to znamená: člověk udělaný ze země!

Opakování: Z čeho učinil P. Bůh tělo prvního člověka? Bylo hned živé? Kdy teprv oživlo? Které jméno dal P. Bůh prvnímu člověku? Co znamená jméno Adam?

Duše lidská.

Nyní už víte, že Bůh učinil napřed tělo člověka a potom teprve vdechl do něho duši. Člověk má tedy tělo a duši, nebo také říkáme: člověk se skládá z těla a z duše. Z čeho se skládá člověk? Jaké bylo tělo prvního člověka, dokud v něm nebyla duše? Duše mrtvé tělo oživila; duše tedy činí, že je člověk živý: dává člověku život. Ale duše také činí, že člověk může mysliti, že může poznávati P. Boha, že může věděti, co je dobré a co je zlé, co se P. Bohu líbí a co se mu nelíbí. Duše činí, že člověk může rozuměti, když se mu něco povídá. Říkáme, že duše naše má rozum. — Duše také působí, že člověk může činiti dobré, co se P. Bohu líbí, a že když nechce, nemusí dělati zlé, co se P. Bohu nelíbí. Říkáme, že duše naše má svobodnou vůli. Duše každého člověka má tedy rozum a svobodnou vůli. Zvířata jsou také živá, ale rozumu nemají; zvířata by nerozuměla, kdybychom jim něco vypravovali; zvířata neznají P. Boha, nevědí, co se P. Bohu líbí a co se mu nelíbí.

Opakování: Z čeho se skládá člověk? Co má duše? Mají zvířata také rozum? Rozumějí nám zvířata, kdybychom jim něco vypravovali?

Duše a tělo.

Tělo člověka můžeme viděti; vy vidíte mé tělo, já vidím vaše tělo; já mohu na každého z vás ukázati a vy můžete ukázati na mne. Říkáme: tělo člověka (lidské) jest viditelné. Ale duše nemůžeme viděti, nemůžeme na ni ukázati; proto říkáme, že duše člověka (lidská) je neviditelná. Také říkáme, že duše je duch. Jaké je tělo, protože je můžeme viděti? Je duše také viditelná? Jaká je duše, protože jí nemůžeme viděti? Můžeme viděti P. Boha? Jaký je P. Bůh, protože ho nemůžeme viděti? Má P. Bůh tělo? Má duše naše tělo? Naše duše nemá těla, ona jenom bydlí v našem těle: ona jest jenom spojena s naším tělem. Bude-li pak duše pořád bydliti v našem těle? — Ona se zase od našeho těla jednou oddělí, a až se od něho oddělí, bude naše tělo mrtvé; bude takové, jako bylo tělo Adamovo, než P. Bůh do něho vdechl duši. Když se duše některého člověka od jeho těla oddělila, říkáme, že člověk umřel; jeho tělo je pak mrtvé. A protože tělo člověkovo, když se duše od něho oddělí, umírá—je mrtvé, říkáme, že tělo člověkovo (lidské) je smrtelné. Mrtvé tělo se pochovává do hrobu, a kdybyste se za delší čas do hrobu podívaly, viděly byste, že z těla zůstalo jen trochu hlíny a prachu. — Ale duše, když se od těla oddělí, není mrtvá, neumírá, je a bude pořád živá.

Proto říkáme, že duše člověka (lidská) je nesmrtelná. Později vám povím, co se stane s duší, když se od těla oddělila.

Opakování: Z čeho se skládá člověk? Jaké je tělo člověkovo, protože ho můžeme vidět? Jaká je duše člověka, protože jí nemůžeme vidět? Má duše tělo? Co je duše, protože nemá tělo? Bude tělo pořád živo? Jaké je tělo člověkovo, protože umírá? Umře také duše naše? Jaká je duše naše, protože neumírá?

Stvoření Evy.

Adam byl na zemi napřed jenom sám; jiného člověka ještě nebylo na zemi. Ale P. Bůh nechtěl, aby Adam zůstal sám na zemi; chtěl, aby bylo na zemi lidí mnoho. Když jednou Adam tvrdě spal, vyndal (vyňal) P. Bůh z jeho boku (ukaž bok!) jedno žebro. Adama to nic nebolelo. Z toho žebra udělal P. Bůh druhého člověka: učinil z něho ženu. Když se Adam probudil a uviděl ženu, byl rád, že už není sám na zemi, a dal ženě jméno Eva. Jméno Eva znamená: matka všech živých. Adam a Eva byli tedy první dva lidé na zemi; od nich pocházejí všichni ostatní lidé na zemi, kteří kdy na světě byli a kteří jsou posud na světě. My všichni pocházíme od Adama a od Evy, proto říkáme, že Adam a Eva jsou naši první rodiče. (Ukaž obraz biblický a nech ho vyvěšený jen do konce hodiny!)

Opakování: Zůstal Adam sám na zemi? Koho ještě stvořil P. Bůh? Vypravuj, kterak Pán Bůh učinil ženu! Které jméno dal Adam ženě? Co

znamená jméno Eva? Co znamená jméno Adam? Od koho pocházejí všickni lidé? Jak se jmenují Adam a Eva, protože všickni lidé od nich pocházejí?

Stvoření andělů.

Nyní už víte, co všechno stvořil P. Bůh na této zemi. Pověz, co stvořil P. Bůh nejprve? Co stvořil potom? Co potom?... Koho stvořil naposled? Všecko, co P. Bůh stvořil, jmenuje se tvorové boží. Člověk je tvor boží, zvíře je tvor boží, strom je tvor boží, slunce, měsíc jsou tvorové boží, hvězdy jsou tvorové boží, země je tvor boží. Který z tvorů na zemi se vám nejlépe líbí? Říkáme, že člověk je nejlepší tvor na zemi. Proč je člověk lepší tvor než zvíře? Ale Pán Bůh stvořil ještě lepší tvory, než jsou lidé. Vypravoval jsem vám, že P. Bůh stvořil na nebi slunce, měsíc a hvězdy; ty můžeme na nebi viděti. Ale v nebi jsou ještě jiní tvorové, které P. Bůh také stvořil. Ti tvorové jsou ještě lepší než lidé a jmenují se andělé. Zajisté jste již něco slyšely o andělech?! Andělé jsou tedy v nebi; jsou neviditelní, nemají těla; říkáme, že jsou pouzí duchové. Mají rozum a vůli, ale o mnoho lepší než my lidé. Andělé znají P. Boha lépe než my lidé, také lépe vědí, co se Pánu Bohu líbí a co se mu nelíbí a vždycky dělají to, co se Pánu Bohu líbí; oni jsou s v a t í. — Pán Bůh někdy posílá anděly s nebe dolů na zemi k některému člověku, aby mu řekli, co P. Bůh od něho chce, nebo co mu vzkazuje. Snad víte, ke komu poslal P. Bůh anděla? Budu vám později ještě více vypravovati o tom, kterak

P. Bůh poslal některého anděla na zemi k některému člověku; ale nyní se přesvědčím, zdali jste si dobře pamatovaly, co jsem vám vypravoval.

Proč se jmenuje všechno na světě tvorové Boží. Jsou ještě lepší tvorové než lidé? Jak se jmenují oni tvorové, kteří jsou ještě lepší než lidé? Můžeme anděly viděti? Jací jsou andělé, protože jich nemůžeme viděti? Mají andělé tělo? Co jsou andělé, protože nemají těla? Mají andělé rozum a vůli? Mají andělé jenom takový rozum a takovou vůli jako lidé?

Viděl někdo z vás již anděla? (Děti obyčejně odpovědí: viděl jsem v kostele na obraze a pod.) Řekl jsem vám, že andělé nemají těla, nemůžeme jich tedy viděti. Ale když Pán Bůh někdy poslal některého anděla na zemi, ukázal se onen anděl jako nějaký člověk, ukázal se v podobě člověka, jako krásný mládenec s křídly. To si lidé pamatovali a potom si anděly také malovali jako lidi. V kostele na oltáři jsou andělé, ale jsou to skuteční andělé? To jsou andělé udělaní ze dřeva neb z kamene, to jsou jen sochy andělů. Na obrazích jsou jenom namalování andělé. Řekl jsem vám, že se andělé malují s křídly. Mají andělé v nebi opravdu křídla? Andělé se jenom tak malují, jakoby měli křídla, protože oni tak rychle poslouchají P. Boha, když je někam pošle, jakoby letěli. Máme také tak rychle a rádi poslouchati a dělati, co P. Bůh chce. — Andělé se mohou velice rychle pohybovati, ještě rychleji než ptáci; než byste řekly: jedna, je už anděl s nebe na zemi, a než byste řekly: dvě, už zase může býti v nebi nazpět. —

Andělé se malují také jako maličké děti s křídélkama na zádech, protože jsou tak hodní a nevinní, jako malé děti; křídélka znamenají, že se mohou rychle pohybovati a že rádi poslouchají Pána Boha. Někdy jste viděly na obraze jenom samé malé hlavičky a pod každou dvě křídélka a žádné tělo (ukaž takový obrázek!). Hlavička znamená, že andělé mají rozum a vůli; křídélka znamenají, že se mohou rychle pohybovati a že rádi poslouchají P. Boha; tělíčka žádného u hlavy není, protože andělé žádného těla nemají. — Teď už víte velmi mnoho o andělech, ale přesvědčím se, zdali si to všecko pamatujete. Můžeme viděti anděly? Kdo je to zde vymalován na tomto obraze? (Ukáže obraz anděla.) Mají andělé takové tělo v nebi? Co má tento anděl zde na zádech? Co znamenají ta křídla? Kterak se malují andělé? Co znamená hlava? . . . křídla? . . . atd.

Anděl strážce.

Andělé bydlí v nebi s P. Bohem. Ale za to, že Pán Bůh anděly do nebe vzal, musejí andělé P. Boha chváliti, míti Ho rádi (milovati Ho), sloužiti jemu (dělati, co jim P. Bůh poručí). P. Bůh také poručil andělům, aby nás lidi opatrovali, aby nás střežili, aby u nás byli jako na stráži, by se nám nestalo nic zlého. Andělé, kteří střeží lidi, jmenují se andělé strážci (andělé strážní). P. Bůh dal každému člověku takového anděla strážce; hned, jak se člověk narodí, dá mu Pán Bůh takového anděla strážce, by toho člověka po celý život střežil

(opatroval a chránil). Andělé strážci střeží hlavně malé děti, aby se jim nestalo žádné neštěstí, aby třeba odněkud nespadly, nebo aby nedělaly nic zlého, protože malé děti nemají ještě dobrého rozumu a snadno by mohly někam jít, kde by si ublížily, a snadno by mohly dělati něco zlého. Vy všichni máte takového andělíčka strážného. Vy ho nemůžete vidět, ale on je všude s vámi; nyní je s vámi zde ve škole a až půjdete domů, půjde s vámi; když jdete do školy, jde také s vámi, a kamkoliv jdete, všude jde s vámi. Když se třeba koupáte nebo klouzáte dává na vás pozor, abyste se neutopily; napomíná vás, abyste nechodily do hluboké vody nebo na slabý led, abyste nelezly na vysoké stromy Váš anděl strážný za vás také prosí P. Boha, aby vám dal všechno, čeho potřebujete. Nezapomeňte nikdy na to, že váš anděl strážný je všude s vámi; on vidí všechno, co děláte, a kdybyste dělaly něco zlého, tu byste svého anděla strážného velice zarmoutily; on by vás už neměl tak rád a žaloval by to na vás P. Bohu. Děkujte také P. Bohu za to, že vám dal anděla strážného, který vás všude střeží a opatruje. — Co činí andělé v nebi? Co P. Bůh andělům také poručil? Jak se jmenují andělé, kteří lidi střeží? Koho nejvíce střeží andělé strážci? Proč střeží andělé strážci zvláště malé děti? Má každý člověk anděla strážného? Můžeme vidět svého anděla strážce? Kde je s námi anděl strážce? Líbilo by se andělu strážnému, kdybychom dělali něco zlého? Co by učinil anděl strážce, kdybychom dělali něco zlého? Co máme činiti andělu strážnému za to, že nás má tak rád a nás střeží?

Modlívejte se každý den ráno a večer k andělu strážci, by vás vždycky chránil a opatroval. Umíte-li pak se modliti k andělu strážci? (Zde se předsvědčí katecheta, zdali se děti umějí modliti k andělu strážci. Děti se modlí rozličné modlitby k andělu strážci; jsou-li správný, ponech jich a vysvětlí a pak se všemi nacvič uvedeným dříve způsobem modlitbu k andělu strážci dle Malého katechismu st. 61.)

Pád pyšných andělů.

Ještě něco vám dnes povím o andělech, ale je to smutné. — Ze začátku byli všichni andělé svatí a hodní a poslouchali rádi Pána Boha. Ale později, když se měli tak dobře v nebi a P. Bůh k nim byl tak laskavý, někteří z těch andělů nechtěli P. Boha už ani poslouchati: že prý oni nebudou P. Boha poslouchati, že oni nechtějí, aby jim P. Bůh poroučel, že oni chtějí býti tak, jako Pán Bůh sám: stali se pyšnými, zpyšněli. A bylo jich velmi mnoho; ale přece více jich zůstalo hodnými, kteří pořád poslouchali Pána Boha. To byl veliký hřích, že oni pyšní andělé nechtěli P. Boha poslouchati za to všecko, co jim P. Bůh dobrého prokázal. Proto se Pán Bůh na pyšné anděly velice rozhněval, vyhnal je od sebe z nebe a zahnal = zavřel = svrhl je do pekla, odkud se už nikdy nedostanou: budou tam na věky. Teď se oněm andělům, co jsou v pekle na věky zavrženi, říká ďábli (čerti, zlí duchové). Hodné anděly si nechal P. Bůh v nebi a zůstanou tam již pořád. — Zůstali všichni andělé pořád

hodni? Co učinili někteří andělé? Kterak P. Bůh pyšné anděly potrestal? Jak se jmenují zavržení andělé? Přijdou ďábli z pekla ještě někdy do nebe?

Ráj.

Nyní vám budu vypravovati ještě něco o Adamovi a Evě; dejte pozor! Adam a Eva bydleli v krásné zahradě. Tam bylo mnoho krásných stromův a květin a na těch stromech bylo krásné ovoce, a květiny líbezně voněly. Na stromech zpívali ptáci, po zahradě se probíhalo mnoho zvířat, ale nebála se Adama a Evy; Adam a Eva je hladili, dávali jim z ruky žrát, a ta zvířata nic se jich nebála a nic jim neudělala. Ta zahrada se jmenovala ráj. V ráji nebylo ani veliké horko, ani veliká zima, bylo tam pořád tak krásně jako z jara. Adam a Eva byli v ráji velice šťastni, velice se jim tam líbilo, protože tam měli všecko, nač si jen pomyslili, měli tam samou radost. Ničeho zlého nemusili trpěti, neměli nikdy hladu ani žízně, nic jich nebolelo, nic jich netrápilo. Když chtěli, pracovali něco, ale práce jim nebyla pranic těžká; když něco pracovali, bylo jim to tak lehké, jako když my dýcháme. Věděli, že ani ne umrou, nýbrž že je P. Bůh vezme jednou z ráje za živa přímo do nebe. Největší radost měli, že jejich duše byla svatá, že se líbila P. Bohu a že je Pán Bůh má velice rád. P. Bůh také s Adamem a s Evou chodil často po ráji, vykládal s nimi a říkal jim, co mají dělati a čeho se mají chrániti. Adam a Eva byli hodní a poslouchali P. Boha. (NB. Celé vyličení ráje a prvotního stavu člověka závisí na

fantasii katechetově, na čase, na dětech, na místních okolnostech a pod., ale vždy musí býti pravdivé a ne upřílišené a fantastické.)

Kde bydlel Adam a Eva? Co bylo v ráji? (Nech vypravovati jak děti chtějí, jenom nesprávnosti oprav!) Líbilo se Adamovi a Evě v ráji? Jak se měl Adam a Eva v ráji? (Nech opět volně povídati!) Z čeho měl Adam a Eva největší radost?

První přikázání.

Vypravoval jsem vám, že andělé za to, že je Pán Bůh stvořil a vzal do nebe k sobě, kde byli tak blaženi a šťastni, musili P. Boha chváliti, Jemu sloužiti, Jej milovati a lidí ostříhati. Tak i Adam a Eva za to, že je P. Bůh stvořil a že je učinil tak šťastnými, měli P. Boha milovati, chváliti a Jej poslouchati; měli dělati jenom to, co jim Pán Bůh poroučel, a neměli dělati, co jim zakazoval. Aby se P. Bůh přesvědčil, zdali Adam a Eva Ho budou skutečně poslouchati, pravil jim: „Se všech stromů v ráji můžete jísti, jenom s jednoho, který je uprostřed ráje, nejezte; kdybyste s tohoto stromu jedli, zemřeli byste.“ P. Bůh jim dal tedy přikázání. Toto přikázání měl Adam a Eva zachovávat i a tak ukazati, že P. Boha mají rádi a že Ho poslouchají.

Co měl činiti Adam a Eva za to, že je Pán Bůh stvořil a tak šťastnými učinil? Co dal P. Bůh Adamovi a Evě, by se přesvědčil, zdali Ho budou skutečně poslouchati? Co jim řekl P. Bůh? S kterého stromu nesměli jísti ovoce? Onen strom se

jmenoval zapovězený strom. S ostatních stromů směli jísti? Co řekl P. Bůh, že by se jim stalo, kdyby se stromu zapovězeného jedli?

Pád prvních lidí.

Jednou jsem vám vypravoval o andělech něco smutného, kterak někteří z nich nechtěli P. Boha poslouchati a kterak je Pán Bůh za to potrestal. Dnes vám budu vypravovati něco zrovna tak smutného také o Adamovi a Evě. Adam a Eva byli nějaký čas hodni a krásně Pána Boha poslouchali. Skutečně nejedli se zapovězeného stromu, a by jim ani nenapadlo s toho stromu jísti, raději k němu ani nechodili. Ale jednou později Eva se procházela po ráji a přišla k zapovězenému stromu uprostřed ráje a uviděla na něm hada, — a had začal k Evě mluvit. Mohou-li pak hadi mluvit? Řeknu vám, kterak se to stalo, že onen had mluvil. Vypravoval jsem vám o pyšných andělech, kteří nechtěli P. Boha poslouchati, a řekl jsem vám, že je P. Bůh zahnal do pekla; teď se jim říká ďábli. Takový jeden ďábel byl schován v onom hadu a mluvil z něho a řekl Evě: „Proč přikázal vám Bůh, abyste nejedli s každého stromu rajského?“ Eva mu odpověděla: „Se všech stromů v ráji můžeme jísti, jenom s tohoto prostředního nesmíme jísti; kdybychom s něho jedli, musili bychom zemřít.“ Ale ďábel, co mluvil z hada, jí řekl: „Neumřete, budete-li s něho jísti, ale budete jako Bůh!“ (budete všechno vědět jako Bůh, budete tak mocni jako Bůh.) Evě se řeč

hadova líbila. — Co měla udělati Eva? Měla utéci, když had k ní tak hříšně mluvil, — ale ona — zůstala státi a dívala se na krásné ovoce, které viselo na stromě. Čím déle se na ně dívala, tím větší chuť na ně měla. Konečně natáhla ruku, — utrhla jedno ovoce a jedla. Tu k ní přišel Adam, Eva dala mu také a jedl i on.

Když ovoce snědli, vzpomněli si, co jim Pán Bůh řekl: kdybyste s něho jedli, musili byste umřít! Vzpomněli si, že toho ovoce neměli jísti, že P. Boha neposlechli, že udělali, co jim P. Bůh zakázal, — poznali, že udělali hřích (že zhřešili).

Adam a Eva přestoupili přikázání, které jim P. Bůh dal; to byl veliký hřích; velice rozhněvali P. Boha: Pán Bůh je měl tak rád, dal jim v ráji všecko, čeho si jen přáli, byli tam tak šťastni, Pán Bůh jim slíbil, že ani neumrou, že je vezme za živa k sobě do nebe, — a oni Ho přece neposlechli. Třebas měli v ráji dosti jiného ovoce, přece jedli se stromu, se kterého jim Bůh jísti zapověděl. Věřili více hadovi (ďáblovi), než P. Bohu; P. Bůh jim řekl: budete-li s toho stromu jísti, zemřete; a had jim řekl: nezemřete, ale budete jako Bůh, — a oni uvěřili více ďáblovi, než P. Bohu. Podívejte se, jak hrozného hříchu se dopustili Adam a Eva!

(Opakuj otázkami!)

Trest prvního hříchu.

Jakmile Adam a Eva tento hrozný hřích udělali, poznali hned, že je had obelhal (oklamal). Viděli, že nejsou rovni P. Bohu: jako Pán Bůh,

jak jim to říkal had; viděli, že rozhněvali a urazili velice P. Boha, že jich už nemůže míti rád; poznali, že už jich P. Bůh nevezme do nebe, že duše jejich není čistá a svatá. Začali se styděti a báti trestu. Proto se honem schovali pod husté stromy a mysli si, že jich P. Bůh snad nenajde. Vidíte, již zapomněli, že se před P. Bohem nemůže nikdo schovati, zapomněli, že P. Bůh je všudy a že všechno vidí. Tak byl jejich rozum hříchem pokažen: zatemněn, že už P. Boha dobře nepoznávali. Ale také jejich vůle hned po onom hříchu se pokazila. Adam a Eva byli od té chvíle nakloněni ku zlému, (napadalo jim pořád něco zlého). P. Bůh věděl dobře, co Adam a Eva udělali. Když se Adam a Eva schovali, zavolal P. Bůh: „Adame, kde jsi?“ Adam odpověděl: „Pane, já se stydím a bojím.“ Pán Bůh řekl: „A proč se stydíš a bojíš? Jedl jsi se zapovězeného stromu?“ P. Bůh chtěl, aby se Adam sám přiznal a prosil jej za odpuštění. Ale Adam se vymlouval na Evu a řekl: „Eva mně dala jísti ovoce s toho stromu a já jsem jedl.“ I řekl P. Bůh k Evě: „Evo, proč jsi to učinila?“ A Eva se zase vymlouvala na hada a řekla: „Had mne podvedl a já jsem jedla.“ Nyní se obrátil P. Bůh nejprve k hadovi, který Adama a Evu svedl, a řekl jemu: „Ty budeš zlořečen mezi zvířaty země!“ — Potom řekl Evě: „Ty budeš míti mnoho starostí a bolestí s dětmi!“ — A Adamovi řekl: „Ty budeš museti těžce pracovati a oba musíte zemřít!“ — Teď teprve počal Adam a Eva plakati a prositi P. Boha, aby se nad nimi

smiloval a odpustil jim jejich hřích. P. Bohu jich bylo líto a řekl jim: „Protože vás had ke hříchu svedl, největší trest vám odpustím; měli byste přijít za svůj hřích do pekla, ale že ho litujete, nepřijde vaše duše do pekla: Já pošlu na svět Vykupitele a ten bude za vás trpět a umře za vás. Ale, že jste se dali svěsti od hada a více jste ho poslouchali než mne, musíte býti přece potrestáni. Potom dal P. Bůh Adamovi a Evě kožené šaty a vyhnal je z ráje, a by se Adam a Eva nikdy nemohli do ráje vrátiti, postavil Pán Bůh před rájem anděly, kteří měli ohnivý meč v rukou.

Opakování: Vyplnilo se, co sliboval ďábel Adamovi a Evě? Co poznal Adam a Eva, když snědli zapovězené ovoce? Co řekl P. Bůh hadovi? ... Evě? ... Adamovi? To byl trest za hřích, kterého se dopustil Adam a Eva. Nyní se vedlo Adamovi a Evě velice zle: museli těžce pracovati na poli a ještě málo co jim rostlo; skoro samo trní a bodláčí měli na poli. Adam pracoval, až mu pot s čela tekla, naříkal a vzdychal. Často museli i hlad trpět, byli často nemocni, a když si vzpomněli, že musejí umřít, třásli se strachem před smrtí. Často si vzpomínali s pláčem, jak se měli dobře v ráji, a dívali se vždycky v tu stranu, kde byl ráj, ale vrátiti se tam nesměli už nikdy.

Hřích dědičný.

Adam a Eva byli tedy za hřích, kterého se dopustili, velmi potrestáni od P. Boha. Ale onen hřích neuškodil jen Adamovi a Evě, nýbrž všem lidem na světě, tedy i nám. Všichni lidé na světě

pocházejí od Adama a Evy, Adam a Eva jsou rodiče všech lidí na světě. Když některý člověk přijde na svět, už má na své duši hřích Adamův. Říkáme, že každý člověk onen hřích od Adama a Evy dědí; proto se jmenuje onen hřích dědičný.

Vidíte, lidé nyní nepřebývají v ráji, musejí pracovati, bývají nemocni, mají rozličné soužení, každý člověk musí jednou umřítí, rozum lidí je slabý, a vůle je také slabá (nakloněna ke zlému), — a žádný člověk neměl přijíti do nebe. P. Bůh nás trestá zrovna tak, jako kdybychom také sami byli udělali hřích, který udělal Adam a Eva. My jsme ho sami neudělali, ale my jsme ho zdědili od Adama a Evy. Kdyby byli Adam a Eva zůstali pořád hodni, byli bychom se všichni narodili v ráji, byli bychom svati, nebyli bychom nikdy musili umřítí jako Adam a Eva: ale protože Adam a Eva nezůstali hodni, protože zhřešili, musíme také my s nimi trpěti, Pán Bůh nás trestá, jako potrestal Adama a Evu. Víte, když je některý otec bohatý, že jeho děti jsou také bohaty. Když otec umře, děti po něm dostanou jeho dům a pole, zdědí po něm všechno. Ale když některý otec není hodný a dům a pole propije (promarní) a pak musí chodit po žebrotě, také jeho děti jsou chudí a musejí choditi, chudáci, po žebrotě. Mohou za to tyto děti? Ale že jejich tatínek chybil a nebyl hodný, musejí ony trpěti s ním. Tak i my musíme trpěti s Adamem a Evou, protože oni byli naši první rodiče a nezůstali hodni.

Kam pak se nese dětátko brzy po narození? Co se s ním dělá v kostele? Na křtu sv. se mu

odpouští hřích dědičný, který zdědilo po Adamovi a Evě. Kdyby P. Bůh nebyl prvním lidem slíbil Vykupitele, nebyl by se nám mohl odpustiti dědičný hřích. Vy už máte dědičný hřích odpuštěný a budete-li hodny, můžete přijíti jednou do nebe; ale kdybyste nebyly pokřtěny, nemohly byste přijíti do nebe, protože byste měly na duši ještě onen velký hřích Adama a Evy.

Opakování: Uškodil hřích, který udělali Adam a Eva, jenom Adamovi a Evě? Jak se jmenuje ten hřích? Proč se jmenuje hřích dědičný? Kde se nám odpouští hřích dědičný? Mohl by se nám odpustiti hřích dědičný, kdyby Bůh nebyl slíbil Vykupitele? Ví někdo, kdo jest ten Vykupitel? —

Vykupitel, kterého Bůh slíbil Adamovi a Evě, nepřišel hned Adam a Eva jej pořád čekali a vypravovali také svým dětem, že má přijíti na svět Vykupitel, a napomínali je, aby nehřešily, že by je P. Bůh za to potrestal, — ale Vykupitele se nedočkali, ačkoliv byli velmi dlouho živi. (Adam žil 930 let). Jejich děti také Vykupitele čekaly pořád a pořád až do své smrti, ale přece se Ho nedočkaly. Ani jejich děti se Vykupitele nedočkaly, — dlouho a dlouho slíbený Vykupitel na svět nepřicházel.

Příprava na Vykupitele.

Katecheta vybírá z Biblické dějepavy příhodné články a vypravuje je tak: jen to, by držel na zřeteli dítek ideu mesiášskou: kterak P. Bůh slíbeného Vykupitele ustavičně lidem při-

pomínal rozličnými předobrazy (a předznaky), čím dále častěji, jasněji, úplněji, až konečně lidstvo bylo přivedeno tak daleko, že když Vykupitel skutečně na svět přišel, mohl na něho každý takřka prstem ukázati a říci: to je slíbený Vykupitel! — Proto ovšem předobrazy Vykupitele musejí jasně vynikati, musejí býti vytknuty krátkými, ale jasnými rysy, aby si je děti mohly vštípití a zapamatovati. Při tomto vypravování má katecheta příležitost, připomínati jednotlivé vlastnosti Boží. Ovšem celý postup tohoto vypravování bude záviseti na všech okolnostech, ve kterých se děti a katecheta nalézají: někde bude lze probrati více příběhů biblických, jinde se bude museti omeziti na nejpotřebnější, ale postupovati musí katecheta tak, aby k Vánocům se přibližoval také skutečně se svým vypravováním k narození Páně, by pak mohl postupovati s rokem církevním, neboť je to postup nejpřirozenější a nejsnadnější, a vypravování se stává názornějším a trvalejším, když se připojí k jednotlivým událostem roku církevního. Z toho patrno, že katecheta nesmí postupovati a probíratí příběhy biblické na zdař Bůh, nýbrž musí míti před sebou určitý hotový plán, rozdělený na hodiny, má-li skutečně dojíti cíle. Rozdělí si tedy látku na počet hodin, které pravděpodobně bude míti do Vánoc atd., a dle toho přizpůsobí své vypravování. Nejlépe asi je rozdělití si celou látku do Vánoc asi na 20—24 hodin (resp. 30—24 půlhodin dle toho, je-li škola jednotřídní či vícetřídní).

NB. Vypravování a postup musí se řídití

pokyny danými za příležitosti zavedení nového katechismu. Kurr. č. 5. r. 1898., dle níž už v 1. roce mají se probrati jisté otázky a odpovědi z Malého katechismu a to buď jen věcně (dle obsahu), nebo i slovně (nazpamět). Nejlépe jest poznačiti si tyto otázky k případným příběhům v Biblické dějeppravě nebo do plánu, který si katecheta sestavil. Uvádíme zde celý plán pro 1. rok pro sebe, při němž jsou naznačeny otázky Malého katechismu, jež třeba probrati, a sice otázky nepodtržené mají se probrati dle obsahu, otázky podtržené nazpamět. Tento plán si katecheta sám dle svých okolností upraví a přizpůsobí: buď jej rozšíří (což sotva bude možno), nebo zkrátí a pak rozdělí na počet hodin, které bude asi míti.

První školní rok pro sebe.

Obeznam se s dětmi.

Nauč pozdravovati (č. 24. str. 62.) ve škole, doma, na ulici.

Nauč děti dělati kříž (č. 9.).

Začni učiti modlitbám (č. 115., 117., 131., [č. 115.], 11.; ostatní později).

Další hodiny: na počátku vždy opakuj modlitbu z minulé hodiny a každou hodinu vypravuj něco z Biblické dějeppravy dle předepsaného plánu a vplítej v to čísla naznačená, maje zření k liturgii roku cirk. . . .

Starý zákon.

Stvoření světa (č. 14., 20., 115., 12.)

Stvoření andělů (č. 38.—46., modlitba k andělu strážci).

Stvoření lidí (č. 49.—54.).

Pád prvních lidí (o hříchu vůbec a č. 182.)

Zaslíbení Vykupitele (57.—59. č. 61., 64., 65.).

Kain a Abel.

Potopa světa (opakuj sedmero hlav. hříchů).

Abraham a Melchisedech.

Isák.

Josef Egyptský.

Mojžíš (opakuj desatero).

David.

Jonáš.

Článek 88. z Biblické dějepavy: „Doba poslední před příchodem Vykupitele.“

Nový zákon.

[Krátce a současně s rokem církevním.]

Advent	{	Zvěstování narození Ježíšova: (připomeň č. 57.—59., 61., 64., 65., prober č. 57.)
		Navštívení Panny Marie.
		Narození Páně (č. 68.)
		Pastýřové u jeslí.
		Obřezání Páně.
Doba vánoční	{	Obětování Páně.
		Sv. tři králové.
		Útěk do Egypta.
		Mládí Ježíšovo.
		Křest Páně.
		(Pokušení Kristovo).
		První učeníci a apoštolové.
		Zázraky Kristovy (z každého oboru jeden). Čís. 76.

Doba svatodušní Doba velikonoční	}	Ježíš předpovídá své umučení a smrt.
		Poslední večeře, ustanovení svátosti oltářní, mše sv. a utrpení Páně (č. 77.—81.)
		Z mrtvých vstání (č. 84.).
		Ustanovení svátosti pokání.
		Petr hlavou církve.
		Ustanovení sv. křtu.
		Nanebevstoupení Páně (č. 85.).
		Seslání Ducha sv. (č. 29.—36.).
		Příchod Kristův v soudný den (č. 87.—90., č. 189.).
		Rozšíření církve sv.
		Poslední osudy apoštolů.
		Opakování na konci roku.

Na ukázkou, jakým způsobem se pokračuje, stůj zde hned první příběh biblický, vztahující se na Vykupitele:

Kain a Abel.

Adam a Eva měli několik dětí. Nejstarší jejich syn jmenoval se Kain a mladší se jmenoval Abel. O těchto dvou synech Adama a Evy vám budu vypravovati. Kain a Abel byli tedy bratři. Kain byl silný, mohl dělati těžkou práci, proto byl rolníkem a obdělával pole, když vyrostl. Abel byl slabý a proto byl pastýřem, pásal ovce. Abel byl velmi hodný, poslouchal rodičů a Pána Boha, ale Kain byl zlý, nechtěl poslouchati rodičů, ani P. Boha. Kain měl mnoho obilí, Abel měl mnoho ovcí: P. Bůh jim žehnal. Jednou Kain

a Abel obětovali P. Bohu. Povím vám, jak to dělali. Postavili si každý z kamení oltář (namaluj, nebo ukaž obraz), na oltáře nakladli dříví a potom každý z nich na svůj oltář položil něco, co chtěl P. Bohu obětovati. Kain položil na oltář obilí a Abel nejkrásnější ovečku z celého stáda; zabil ji, a teď oba zapálili dříví, aby shořelo, co bylo na oltářích. Tak obětoval Kain a Abel. Oběť Abelova se P. Bohu líbila, protože Abel byl hodný a rád ovečku P. Bohu obětoval, aby ukázal, že má P. Boha rád a že mu děkuje za to, že mu P. Bůh požehnal. Ale oběť Kainova se P. Bohu nelíbila, protože Kain byl zlý a nerad obětoval obilí P. Bohu, byl lakomý. Kain to poznal, že se jeho oběť P. Bohu nelíbí, protože kouř z jeho oltáře šel dolů, válel se po zemi a byl škaredý, černý, ale kouř z oltáře Abelova byl krásný bílý a vystupoval rovno k nebi. To Kain Abelovi záviděl a měl na něho od té doby takovou zlost, že byl od zlosti až bledý a špatně vypadal a umínil si, že Abela zabije.

Opakování: Jak se jmenoval nejstarší syn Adama a Evy? Jak se jmenoval jeho mladší bratr? Čím byl Kain? . . . Abel? Jaký byl Kain? . . . Abel? Co jednou dělali Kain a Abel? Komu obětovali? Co obětovali? Kterak to dělali? Která oběť se líbila P. Bohu? Proč se nelíbila P. Bohu oběť Kainova? Po čem poznal Kain, že se jeho oběť P. Bohu nelíbí? Co si umínil Kain? —

Kain neřekl nikomu, že má zlost na Abela a že ho chce zabiti; žádný člověk o tom nevěděl. Ale P. Bůh to věděl dobře, on ví všechno, je vše-
vědoucí a proto jednou zavolal na Kaina: „Proč

jsi se rozhněval na svého bratra? Bud tak hodný jak on, budu tě míti také tak rád jako jej; ale budeš-li činiti zlé, budu tě ihned trestati za to.“ Ale Kain se nepolepšil, měl pořád zlost na Abela. — Jednoho dne přišel Kain k Abelovi a řekl mu: „Pojď se mnou, půjdeme se podívat na pole!“ Abel šel s ním; — a když přišli na pole, povstal Kain proti němu a zabil jej — a potom utíkal pryč od něho. Žádný člověk při tom nebyl, nikdo nevěděl, co Kain učinil, ale P. Bůh to dobře věděl a proto volal hned na Kaina: „Kaine, kde pak je Abel, bratr tvůj?“ Kain byl tak zlý, že odpověděl P. Bohu: „Nevím; zdaliž jsem já strážným bratra svého?“ Ale Pán Bůh řekl: „Co jsi učinil? Krev bratra tvého volá ke mně se země. Zlořečen budeš nyní na zemi; když budeš zemi obdělávati, nebude ti dávati úrody, tulákem a poběhlíkem budeš na zemi!“ — Od té doby neměl Kain nikde pokoje ani ve dne ani v noci, pořád se něčeho lekal a bál se, že ho někdo zabije. A proto běhal a toulal se po světě. Kdyby byl Kain toho litoval a P. Boha prosil, byl by mu to Pán Bůh odpustil, jako odpustil Adamovi a Evě, nebo Pán Bůh je milosrdný a rád odpouští lidem hříchy, když je to mrzí, že zhřešili. Ale Kain se nepolepšil až do smrti.

Opakování: Kdo věděl, že se Kain hněvá na Abela? Co řekl P. Bůh Kainovi? Polepšil se Kain? Co řekl Kain jednoho dne Abelovi? Co učinil Abelovi, když byli na poli? Kdo to věděl, že Kain zabil Abela? Co řekl Pán Bůh Kainovi?

Kterak potrestal Pán Bůh Kaina? Litoval někdy Kain svého hříchu?

Je vám zajisté líto nevinného, hodného Abela, že jej zlý Kain zabil. Nemohl tomu Pán Bůh zabrániti, by Abel nebyl zabit? P. Bůh dopustil, aby Abel byl zabit, protože chtěl lidem ukázati, t. j. předobraziti, že slíbený Vykupitel, až přijde na svět, bude také nevinně zabit. (Následující hodinu se zopakuje celý příběh, vytkne se zvláště předznak Vykupitele a pokračuje se dále.)

NB. U nás je posud zaveden Schusterův Biblický dějepis v překladě P. Fr. Srdínkové, a v úvodě je vysvětleno, kterých článkův a částí lze užíti na tom kterém stupni a školním roce. Tím ovšem je podáno měřítko všeobecné, od kterého bude zajisté tolik odchýlek, kolik je škol obecných a katechetů na těchto školách. Jedinou správnou normou v této věci jsou 1. žáci = třída, její schopnost, 2. okolnosti času a p. Dle tohoto tedy musí katecheta postupovati a bude probíratí to a tolik, nač třída = žáci stačí: mnohdy mnohem více, než jak poznačeno v úvodě Bibl. děj., mnohdy méně, — ale vždy to musí býti organický celek, hotový obraz, třeba mnohdy jen jednoduchými barvami načrtnutý. To katecheta musí cítiti, čeho třeba a co by se mohlo vynechati.

Katecheta by nikdy neměl vstoupiti do třídy bez důkladné přípravy. Nestací ani pro první školní rok to, čemu se kdysi učil z archeologie v theologii; dávno zapomenuto, neúplno a p. Proto mějž katecheta po ruce dobrý výklad Bibl. dějepis u a v něm pilně studuj. Takový vhodný výklad Bibl. děj. St. i Nov. Zákona sestavil Karel

Tippmann (Praha, Cyrillo-Methodějské knihkupectví 1889. Cena: I. díl 2 K 40 h; II. díl 3 K 20 h).

Až bude vydán nový Bibl. dějep., o kterém již biskupové rakouští pracují, bude práce katechetů mnohem usnadněna.

Škola jednotřídní.

V každé jednotřídní škole jsou žáci rozděleni na 3 oddělení dle věku a schopností, a to:

I. odd. obsahuje	1. rok školní
II. „ „	2. a 3. „ „
III. „ „	4.—8. „ „

Katecheta musí jisté věci vykládati každému oddělení pro sebe, z pravidla však má zaměstnávat, vyučovati všecka 3 oddělení. Proto ovšem také musí se probírat se všemi žáky táž látka, [NB. Předepsáno je pro každé oddělení něco jiného: jiné části katechismu, ale pracuje se se všemi totéž, jen že co se s jedním oddělením probírá, to se s druhým oddělením opakuje a naopak.] a to tak, že normou nebo-li direktivou je oddělení III., protože jeho úkol zahrnuje v sobě úkol dvou nižších oddělení. Katecheta pracuje se všemi odděleními tak, že I. oddělení spojuje (aniž toho děti pozorují) brzy s oddělením II., brzy s oddělením III. a naopak. Když je potřeba poněkud se zastaviti u oddělení nižšího, tu oddělení vyšší chová se více passivně, t. j. jen opakuje. V jednotřídní škole může míti katecheta práci nejsnadnější, umí-li dobře nakládati se všemi odděleními, neboť vyšší oddělení opakující učí vlastně sama oddělení nižší.

Škola dvoutrídni.

Ve škole 2trídni je v I. třídě 1. a 2. šk. rok, tedy I. oddělení obsahuje 1. šk. rok, II. oddělení 2. šk. rok. V této třídě jsou ovšem tato dvě oddělení na sebe odkázána. Dle nového Malého katechismu nemůže se sice začít pracovat společně s obojím oddělením I. a II. hned od počátku katechismu (jak to bylo možno dle dřívějšího M. K., jenž byl úplně historicky sestaven), nýbrž třeba jest na počátku několik hodin pracovat s každým oddělením zvláště a to: s oddělením II. až po otázku 9. úplně odděleně od oddělení I. S oddělením I. se zatím cvičí pozdravování, modlení, Otčenáš (po případě ještě jiné modlitby, není-li oddělení II. ještě u ot. 9.). Při ot. 9. spojí se obě oddělení: s I. oddělením se cvičí kříž, s II. oddělením se opakuje o kříži a vyloží význam jeho. Při ot. 11. zase společně s obojím oddělením se cvičí modlitba Věřím v Boha. Od ot. 13. pracuje se s obojím oddělením společně; ovšem od prvního oddělení žádá se mnohem méně při opakování, (jen to, co uvedeno ve výkladě pro první třídu).

Tak se pokračuje s obojím oddělením až ke 2. čl. víry, kde musí poněkud katecheta ustati a věnovati více času I. oddělení, by s ním probral předobrazy Vykupitele. Tu je I. oddělení direktivou a II. oddělení při tom jen opakuje tyto příběhy. Takto může katecheta postupovati současně s I. a II. oddělením při všech pěti částech katechismu. Při druhé části vykládá

obšírněji obsah Otčenáše. Při třetí části obsah desatera. Nejméně může žádati od I. oddělení ze 4. části. Z 5. části jen to, by měly ponětí o tom, co jest hřích, a o posledních 4 věcech člověka dle Malého Katechismu.

Celkem musí katecheta hleděti při I. oddělení ve škole kterékoliv kategorie, by měl na zřeteli plán pro I. šk. rok pro sebe, a kde lze současně pokračovati s oddělením II. resp. s odd. III., pokračuje s ním, kde však bude třeba, musí se pozastaviti u I. oddělení zvláště a probrati s ním látku předepsanou a potřebnou, neboť i na tomto elementárním stupni musí býti podán dětem jakýsi celek nejhlavnějších pravd náboženských.

Jak patrně, bude se na škole jednotřídní postupovati mnohem rychleji v I. oddělení než tam, kde je I. rok sám pro sebe; neboť když je s oddělením II. probrána I. část katechismu, je také oddělení I. takřka hotovo se svým úkolem, ježto I. část katechismu obsahuje skoro celou látku pro I. šk. rok předepsanou. Ale na ujmu vyučování tento rychlý postup nemusí nikterak býti, neboť zase je poskytnuto katechetovi dosti příležitosti častěji se vrátiti k látce probrané a ji opakovati a doplňovati průběhem roku církevního při jednotlivých svátcích a slavnostech.

